

Lidia Putowska

Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku : Oddział Muzeum Narodowego w Kielcach

---

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 20, 283-290

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cji oferenta okaz ten znaleziony został w latach trzydziestych naszego stulecia przez Borysa Kononowa w okolicach Chmielnika podczas przebudowy drogi – ząb wypadł z całej odkopanej tam zuchwy. Jego korona jest w bardzo dobrym stanie zachowania, korzenie uszkodzone (ryc. 22 a, b). Długość okazu 7,5 cm, szerokość 6 cm; nr inw. MNKi/P/18.

Bardzo cenne dary w postaci bobra europejskiego i orla bielika otrzymaliśmy od Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody. Obecnie pozyskanie wielu gatunków ptaków i ssaków do zbiorów muzealnych jest bardzo trudne. Większość fauny znajduje się pod ochroną prawną i tylko w przypadku śmierci zwierzęcia, której okoliczność jest wyjaśniona przez Wydział Ochrony Środowiska, można wprowadzić taki okaz do zbiorów przyrodniczych.

Bóbr europejski *Castor fiber* (Linnaeus, 1758). Martwe zwierzę (w wodzie zaplątane w sidła) znalazł Adam Nowak na brzegu rzeki Pilicy w Maluszynie k. Włoszczowy. Okaz spreparowany przez Szczepana Markowskiego, na drewnianej podstawie, wsparty na gałęzi. Długość zwierzęcia 91 cm; nr inw. MNKi/P/19.

Bielik *Haliaeetus albicilla* (Linnaeus, 1758). Martwe zwierzę (śmierć z przyczyn naturalnych) znalazła Straż Leśna w okolicach Konieczna (lasy włoszczowskie). Okaz spreparowany przez Szczepana Markowskiego. Osobnik młody, długość 70 cm, rozpiętość skrzydeł 180 cm; nr inw. MNKi/P/20.

Paweł Król

MUZEUM HENRYKA SIENKIEWICZA W OBLEGORKU ODDZIAŁ MUZEUM NARODOWEGO W KIELCACH

1996

Rok ten, ogłoszony Rokiem Sienkiewiczowskim z uwagi na zbieg trzech rocznic związanych z życiem i twórczością autora *Quo vadis*, był pomyślny, jeśli idzie o nabytki – muzeum przyjęło 18 nowych eksponatów, z czego 5 zakupiono, a 13 pochodziło z darów osób prywatnych i instytucji.

Przedmioty zakupione do zbiorów to: dwie fotografie, dwie kartki pocztowe oraz obraz olejny zatytułowany *Paleta*. Najcenniejszym z nich był oczywiście obraz (olej, płótno 47 x 36 cm; nr inw. MNKi/S/1207) którego powstanie można wiązać z obchodami jubileuszu pisarza, na co wskazuje data: 1901 r. Niestety, na razie nie udało się odczytać, oprócz imienia: *Cyprian*, sygnatury malarza. Autor posłużył się oryginalnym pomysłem, wiążąc całą kompozycję z motywem palety, u góry której umieścił postać kobiecą – Fortunę z rogiem obfitości, z którego, można się domyślać, pochodzi siedem scenek przedstawiających sienkiewiczowskich bohaterów. W prawej dolnej części wielobarwnej palety artysta namalował podobiznę Sienkiewicza w formie przypiętej dwiema pinezkami fotografii. Dół obrazu zajmuje nokturn – nocny pejzaż, po lewej stronie którego widać psa, po prawej zaś kota. Obraz został włączony do ekspozycji w jadalni pisarza. Jego zakup sfinansowali następujący sponsorzy: Bank PKO S.A. Oddział w Kielcach, Związek Komunalnych Wodociągów i Kanalizacji w Kielcach, Magnum System Ltd. w Kielcach.

Zakupione do zbiorów dwie XIX-wieczne fotografie mają dla naszego muzeum wartość szczególną. Dokumentują znane z opracowań biograficznych i listów sytuacje, co daje możliwość wykorzystania ich na ekspozycji i w publikacjach. Pierwsza fotografia (nr inw. MNKi/S/1196) przedstawia siedzących we wnętrzu mieszkalnym Henryka Sienkiewicza i Antoniego Osuchowskiego, znanego adwokata warszawskiego

Ryc. 23. *Paleta*, 1901, nr inw. MNKi/S/1207

i działacza Narodowej Demokracji. Sienkiewicza łączyło z nim koleżeństwo jeszcze ze Szkoły Głównej, gdzie Osuchowski studiował prawo. Od 1903 roku prowadził on sprawy majątkowe pisarza. W zbiorach obłęgorskich nie było do tej pory wspólnej fotografii obu przyjaciół. Osobom znającym biografię Sienkiewicza nieobce są zasługi mecenasa Osuchowskiego w pozyskaniu Sienkiewicza dla sprawy Macierzy Szkolnej, w której pracowali zarówno wtedy, gdy działała w konspiracji, jak i gdy funkcjonowała legalnie. W 1915 r. w Vevey w Szwajcarii wspólnie z Ignacym Paderewskim założyli Komitet Generalny Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce i pracy w nim poświęcili wiele czasu i wysiłku. Z powodu trudnego charakteru Osuchowskiego Sienkiewicz musiał łagodzić wszelkie konflikty w łonie Komitetu, o czym świadczy korespondencja pisarza.

Druga fotografia (nr inw. MNKi/S/1208) znana jest z reprodukcji w książce dokumentującej zjazd wychowanków Szkoły Głównej, który odbył się w Warszawie w 1905 r. Sienkiewicz jako uczestnik tego zjazdu otrzymał na pamiątkę tableau z podpisami kolegów. „Sienkiewiczowski” egzemplarz tej fotografii, nabyty do zbiorów od rodziny pisarza przed wielu laty, był mało czytelny, z zadowoleniem więc przyjęto ofertę

Ryc. 24. Stanisław Kaczor-Batowski, *Do Wołoktów*, nr inw. MNKi/S/1234

doskonale zachowanego tableau, oprawionego w passe-partout i ramkę z epoki. Była to pamiątka rodzinna osoby spokrewnionej z rektorem Szkoły Głównej. Wychowankowie ustawieni zostali do zdjęcia w paru rzędach. Najbardziej zasłużeni i sławni spośród nich siedzą w pierwszym rzędzie, między innymi widać Henryka Sienkiewicza, Aleksandra Świętochowskiego, znakomitego językoznawcę Baudouina de Courtenay. Dół sepiowej fotografii zajmują autografy 21 uczestników tego zjazdu. Zakupione tableau zostało umieszczone na ekspozycji w sypialni pisarza.

Dwie kartki pocztowe pisane własnoręcznie przez Marię z Babskich Sienkiewiczową (nr inw. MNKi/S/1197, 1198) dokumentują jej zaangażowanie w prace Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce. Trzecia żona pisarza była sekretarzem tej organizacji. Odpisywała na wszelkie prośby przysyłane do Vevey. Obydwie kartki są zaadresowane do Władysławy Dolakowej z Lublina i dotyczą stanu zdrowia jej rannego podczas wojny męża. Mają stemple pocztowe z czytelnymi datownikami (13 II 1915 i 3 IV 1915). W obłęgorskich zbiorach jest duży zbiór kopert adresowanych do Vevey, związanych z udziałem pisarza i jego żony w pracach Komitetu. Nie zawierają one jednak ani kartek, ani listów, zatem nieznana jest treść korespondencji. Zakupione kartki są jedynym materialnym śladem działalności prowadzonej przez Marię Sienkiewiczową w ramach Komitetu, zwanego w skrócie Szwajcarskim.

Ponadto do zbiorów muzeum w 1996 r. zostały wpisane następujące przedmioty:

- a) dwa medale wybite z okazji 100-lecia *Quo vadis* – dar Ignacego Mosia z Poznania (nr inw. MNKi/S/1194, 1195),
- b) medal wydany z okazji 90-lecia Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu – dar tego muzeum (nr inw. MNKi/S/1210),
- c) dwie monety o wartości 2 zł emitowane przez Mennicę Państwową dla uczczenia Roku Sienkiewiczowskiego – dar Wacława Lorka z Kielc (nr inw. MNKi/S/1209/1-2),
- d) 6 pocztówek – barwnych ilustracji do *Quo vadis* według obrazów F. Roeslera wydanych w okresie międzywojennym przez Wyd. „Pocztówki” – dar Stanisławy Janik z Żywca (nr inw. MNKi/S/1199-1205),
- e) jedna pocztówka barwna – ilustracja do *Ogniem i mieczem* według Adama Setkowicza – dar Stanisławy Janik z Żywca (nr inw. 1206).

1997

W roku tym zbiory muzeum wzbogaciły się o 2 zakupy i 9 darów, wpisano też do inwentarza 13 obiektów przeniesionych z biblioteki (decyzją komisji inwentaryzacyjnej), przyjęto również znaczny depozyt testamentowy wnuczki pisarza – Marii Kornilowicz.

Do zbiorów muzeum zakupiono dwa obrazy. Obraz Adama Setkowicza (1875-1946) pt. *Wizja Sienkiewicza* z 1912 roku (olej, płótno 34,7 x 47,5 cm; nr inw. MNKi/S/1218) to przykład popularnej w swoim czasie i reprodukowanej na pocztówkach twórczości malarskiej. Z lewej strony wylaniają się postacie z ksiązek pisarza w korowodzie ku części prawej, gdzie na ciemnym tle znajduje się popiersie Sienkiewicza. Bohaterowie sienkiewiczowsy są łatwo rozpoznawalni; poczynając od postaci znajdujących się najbliżej pisarza widać: idącego na czele Ursusa niosącego w ramionach Ligię, Bohuna z charakterystycznym oseledcem na głowie, Zagłobę z chorągwią, Longinusa Podbipiętę z krzyżackim mieczem, ks. Augustyna Kordeckiego z krzyżem, wśród jeźdźców zaś krzyżackiego rycerza. Za nimi w oddali pożar. Obraz zakupiono dzięki funduszom BGZ w Warszawie i CPN Oddział w Kielcach. Włączono go do ekspozycji w palarni.

Obraz Stanisława Kaczora-Batowskiego (1866-1946) *Do Wodoktów* (olej, płótno, 31 x 46,5 cm; nr inw. MNKi/S/1234) został zakupiony zarówno ze względu na artystę, który dał się poznać jako znakomity ilustrator dzieł Sienkiewicza, jak też z uwagi na treść obrazu. Jego tematem jest jedna z ostatnich scen *Potopu*. Na obrazie widzimy moment, który nastąpił bezpośrednio po mszy w kościele w Upicie, podczas której ksiądz odczytał królewski list rehabilitujący Kmicica. Wtedy szlachta laudańska konno, w brykach i na wozach popędziła do dworu w Wodoktach. W centrum kompozycji znajduje się skarbniczek, w którym można rozpoznać siedzącego Zagłobę, któremu na kartach powieści towarzyszą Kmicic i Wołodyjowski. Scena jest bardzo dynamiczna, lecz potraktowana szkicowo. Na drugim planie widać dwór w Wodoktach, dokań z taką fantazją wszyscy zmierzają, gdzie Oleńka wypowie słynne zdanie: „Jędrus! ran twoich niegodnam całować”. Obraz jest sygnowany przez malarza: *S.K.Batowski*.

Dary, o które muzeum wzbogaciło swoje zbiory w roku 1997 to przede wszystkim pocztówki.

Siedem pocztówek – ilustracji do *Quo vadis* według Piotra Stachewicza, wydanych przez A. Raczyńskiego w Krakowie w latach 1900-1905 – to dar Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu (nr inw. MNKi/S/1211-1217).

Trzydzieści kolorowych pocztówek z ilustracjami do *Trylogii*, wydanych w okresie międzywojennym nakładem wydawnictwa *Pocztówki* Kraków-Tarnów, przeniesiono do inwentarza głównego ze zbiorów bibliotecznych (nr inw. MNKi/S/1219-1231)

Do zbiorów wpłynęły ponadto: druk – Odezwa Henryka Sienkiewicza „Uczcijmy pamięć Konstytucji 3 Maja” z faksymile Sienkiewicza – dar Elżbiety Postoły z Kielc (nr inw. MNKi/S/1232) oraz kartka pamiątkowa – Rok 1907, Dar Narodowy 3 Maja dla Polskiej Macierzy Szkolnej, z kuponem oddzielnym perforacją – dar Elżbiety Postoły z Kielc (nr inw. MNKi/S/1233)

Osobnego omówienia wymaga depozyt testamentowy wnuczki pisarza Marii Kornilowicz (1925-1996), przeznaczony dla muzeum w Oblęgorku. Pani Maria, na której wygasła linia Sienkiewiczów ze strony córki, przed śmiercią rozdysonowała posiadane przez siebie przedmioty między osiem placówek muzealnych oraz osoby

prywatne. Wszystkie zapisane nam obiekty były pieczołowicie przechowywane przez córkę pisarza, która najwartościowsze pamiątki rodzinne straciła podczas Powstania Warszawskiego w 1944 r. Rzeczy ocalone z pożogi wojennej stanowiły swoisty „posag” jej córki Marii Kornilowicz, która miała nad nimi pieczę do końca swoich dni. Po przyjęciu w muzeum depozytu dokonano podziału obiektów na przeznaczone do inwentarza głównego i do księgi materiałowej.

Z dokumentacji fotograficznej wynika, że gipsowe popiersie Jadwigi Sienkiewiczówny (poźniejszej Kornilowiczowej, 1883-1969), (depozyt nr 1638), zawsze miało swe miejsce w gabinecie pisarza i to zarówno w Warszawie, jak i w Oblęgorku. Wykonał je ok. 1898 r. Jan Nalborczyk (1870-1940) w Zakopanem. Córka pisarza miała wtedy 13 lub 14 lat. Popiersie umieszczone jest na czarnym drewnianym postumencie. Młoda osoba patrzy wprost; włosy zaczesane ma do tyłu i zebrane w warkocz, na środku głowy przedziałek, nad czołem zaś mała grzywka. Ubrana jest w sukienkę z falbankami; suto marszczona szersza falbanka stanowi wykończenie karczku, a znacznie węższa umieszczona jest przy szyi. Z pewnością rzeźba profesora Jana Nalborczyka jest najcenniejszym eksponatem przekazanym do zbiorów muzeum. Obecnie popiersie powróciło na swoje stałe miejsce – do gabinetu pisarza.

Oblęgorska zastawa powiększyła się o 3 srebrne łyżki stołowe i komplet złożony z sześciu srebrnych łyżeczek, (depozyty nr 1639 i 1640). Na trzonkach wszystkich tych przedmiotów wyryty jest herb Sienkiewiczów. Znajdują się też na nich znaki probiercze z Krakowa (K. Czaplicki, J. Piątkowski) i z Warszawy (J. Łypaczewski), co datuje ich powstanie na lata 60. XIX w.

Okazale prezentuje się *Biblia Złota Klasyków*, wydana w Wiedniu w 1898 r. (depozyt nr 1633/1-2), która wzbogaci zbiory biblioteczne muzeum. Składa się ona z dwóch tomów. Tom pierwszy zawiera *Dzieje objawienia boskiego w Starym Zakonie* ilustrowane 65 scenami biblijnymi – reprodukcjami obrazów znanych artystów (m.in. Guido Reniego, Paolo Veronesego, Rafaela Santi czy Bartolomé Estébana Murilla); tom drugi *Dzieje objawienia boskiego w Nowym Zakonie* ilustruje 61 reprodukcji także sławnych artystów (np. Johanna Ridingera, Wilhelma Ebbinghausa, Petera Paula Rubensa, czy Nicolasa Poussina). Cenna jest nie tylko jej zawartość, ale także kunsztowna oprawa introligatorska. Na stronach tytułowych kolorowym drukiem wyróżniono informacje dotyczące tego wydania Biblii. Opracowanie ks. Jan Ładysław Sykora. Tłumaczenia dokonał ks. Zygmunt Chełmicki, rektor kościoła św. Ducha w Warszawie, a także ojciec chrzestny córki pisarza, co poświadcza wpisana na stronie tomu pierwszego dedykacja: *Kochanej córce chrzestnej /Dzinnie Sienkiewiczównie /jej /ks. Z. Chełmicki*. Jest to również dowód przyjaźni między Sienkiewiczem, a księdzem Chełmickim. Ten znany w Warszawie znakomity mówca i filantrop organizował kuchnie polowe dla biedoty, a w 1903 roku powołał Komitet Ratunkowy dla Powodzian. Akcję tę pisarz wsparł swoimi odczytami, prawdopodobnie za namową przyjaciela. Łączyły ich także wspólne zainteresowania: ksiądz Zygmunt Chełmicki był również literatem i publicystą. Z Sienkiewiczem pracował w *Słowie*. Najdobitniejszym wyrazem ich zażyłości był wybór księdza Zygmunta Chełmickiego na jednego z plenipotentów, którzy 18 lipca 1900 r. dokonali w imieniu Sienkiewicza zakupu ze składek społeczeństwa polskiego majątku w Oblęgorku.

Dwa obrazy olejne namalowane przez Jadwigę Sienkiewiczównę (Kornilowiczową) w latach 30. XX wieku (depozyty nr 1621 i nr 1622) przedstawiają widoki z Oblęgorka. Dla muzeum są cenne zarówno ze względu na autorkę, jak i przedstawiane na nich miejsca, które obecnie wyglądają zupełnie inaczej. Pierwszy obraz zatytułowany *Chata nad stawem w Oblęgorku* (26,5 x 39,5 cm) to widok, nieistniejącego już stawu i chaty krytej strzechą, w tle widnieje las i niebo. Drugi obraz *Dojście do „Ur-*

Kraków 4 Lipiec 1889.

Ryc. 25. List Henryka Sienkiewicza do nieznanego adresata, z Krakowa z 4 lipca 1889 r., nr depozytu 1623

Przełomicy, panie.

Dobrych panów w Krakowie, przy mojej matce,
daleko nie mogę posłać przez wiadomości
o wieściach w Zakopanem. Dowiedziałem
się tylko, że Modrzyjów wyjął mi ad-
resat markiewicza ale zima. Co do ada-
miejski, to koronanie zamieszkałe było
przez ostatnie pokolenie. P. Raczyński.

.....
Sami zabijam moją umysłowość.

.....
i zostaję z powołaniem przyjacielu

Henryk Sienkiewicz

susa" w Oblęgoroku (46 x 38 cm) przedstawia miejsce znane ze starych fotografii. Na pierwszym planie widoczny jest strumyk wypływający ze źródła otoczony po obu stronach gęstwiną wysokich drzew. Obraz utrzymany w tonacji ciemnej zieleni i ciemnego brązu.

Niezwykle cenne dla Oblęgoroka – muzeum biograficznego pisarza, są dwa listy Henryka Sienkiewicza (depozyty nr 1623 i 1624). Pierwszy pisany był w Krakowie 4.07.1889 r., do nieznanego adresata, a jego treścią możliwości i warunki zakwaterowania w Zakopanem. Z listu wynika, że na początku lipca 1889 r. pisarz zajęty był córką i nie ruszał się z Krakowa, mimo to dokładnie wiedział, kto jakie lokum wynajął w Zakopanem. Po nazwisku nieznannej skądinąd pani Raczyńskiej zamiast informacji znajdujemy całą linijkę kropek oznaczających sprawę znane tylko piszącemu list i jego odbiorcy. List kończą wyrazy uszanowania dla przyjaciela i jego żony oraz podpis – Henryk Sienkiewicz.

Drugi list skierowany był do Zofii Pochwalskiej (zachowała się również zaadresowana koperta). Pisany był także w Krakowie, 27.11.1891 r., a dotyczył malarza Kazimierza Pochwalskiego. Utrzymany jest w tonie żartobliwym. Autor *Trylogii*, bawiący wówczas w Krakowie, koniecznie pragnął spotkać się z przyjacielem. Nie miał jednak pewności, czy Pan Kazimierz wrócił z Pieniak, majątku Dzeduszyckich. Spotkanie miało się odbyć „u Bogusiewicza”, gdzie, jak Sienkiewicz pisał, zbierano się o 8,30 a rozchodzono koło dziesiątej. Można by sądzić, znając upodobania pisarza, że chodziło o partyjkę winta lub preferansa. Prośba pisarza o spotkanie z Pochwalskim, mimo że pisana w dość lekkim tonie, była bardzo stanowcza i obliwiała adresatkę do poniechania domniemywanej „kary domowej” nałożonej na malarza. List ten, podobnie jak pierwszy, podpisany jest imieniem i nazwiskiem: Henryk Sienkiewicz.

Dwie pocztówki przedstawiające „pałac” Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, według fotografii S. Rachalewskiego, wydane zostały nakładem M. Pelermana (dawniej M. Goldhaar) w Kielcach (depozyty nr 1625 i 1626). Pierwsza prezentuje budynek od frontu (strona północna) oraz fragment parku. Pocztówka nie jest zapisana. Ciekawostką stanowi fakt, że jest to jedyna kartka pocztowa w naszych zbiorach, na której nie widać na szczycie pałacyku charakterystycznej postaci husarza, co może sugerować, że została wydana przed 1902 r. Na drugiej pocztówce widzimy pałacyk od strony zachodniej i południowej, z drewnianą ażurową balustradą tarasu i aleją grabową wiodącą do wejścia od strony południowej. Pocztówka posłużyła córce pisarza jako kartka do korespondencji, ekspediowanej z Oblęgorka 24.08.1905 r. Tuż pod widokiem napisała ona krótki tekst, w którym prosi adresatkę o wiadomości i list. Adresatką pocztówki jest: *Natalia Doboszyńska w Poroninie (dóm Bronci Ustupskiej)*.

Francuska pocztówka pisana 29.09.1910 r. przez Stefana Żeromskiego do Jadwigi Sienkiewiczówny do Oblęgorka stanowi depozyt nr 1627. Autor *Szyzyfowych prac* przebywał wtedy z rodziną w Carnac – francuskim mieście znanym z położonych w pobliżu zespołów megalitów. Miasto to leży w zachodniej Francji na południu półwyspu Bretońskiego. Już wtedy było to znane kąpielisko morskie i ośrodek turystyczny. Pocztówka przedstawia kamienne „budowle” z napisem: *Carnac – Dolmen de Mane-Kerioned*. Na stronie odwrotnej adres i tekst pisany przez Stefana Żeromskiego. Pisarz informuje Jadwigę Sienkiewiczównę o pobycie w okolicach Carnac i zwiedzeniu półwyspu bretońskiego, zapowiada też wyjazd do Paryża, gdzie oczekuje na odpowiedź. Kartka podpisana pierwszą literą imienia i nazwiskiem pisarza – *S. Żeromski*. W zbiorach muzeum w Oblęgorku znajduje się kilka fajansowych przedmiotów pochodzących z Bretanii, co może świadczyć o tym, że Sienkiewiczowie również zwiedzali te okolice Francji i zakupili je jako pamiątki z podróży, być może to oni zachęcili Żeromskiego do wyjazdu w te strony.

Pozostałe depozyty zostały przewidziane do wpisania do księgi materiałowej, chociaż mają one dla muzeum w Oblęgorku dużą wartość dokumentacyjną lub należały do osób z najbliższego kręgu rodziny Sienkiewiczów. Nie można ich jeszcze omawiać szczegółowo, dotyczy to przede wszystkim korespondencji, ponieważ wykonawczyni ostatniej woli wnuczki Sienkiewicza dokonała zastrzeżenia upoważniającego Dyрекcję Muzeum do udostępnienia korespondencji prywatnej z powyższego zbioru tylko do celów naukowo-badawczych. Jednocześnie prosiła, by nie udostępniać jej do publikacji do czasu upłynięcia 50 lat od śmierci autora i adresata.

– Depozyt nr 1628 – Dziennik Marii Szetkiewiczówny późniejszej pani Henrykowej Sienkiewiczowej (1854-1885), pierwszej żony pisarza, z lat 1869-1873. Ma 266 stron, z czego 91 obustronnie zapisanych, pozostałe są czyste. Oprawiony jest w „marmurkową” okładkę. Na pierwszej stronie dziennika w prawym dolnym rogu jego autorka napisała: *Teraz mam rok 15-ty życia* Dodatkowo do dziennika dołączono 11 luźnych, zapisanych kartek (6 stron pamiętnika z 1869 roku, list do ojca, Kazimierza Szetkiewicza – 1825-1898, w języku francuskim, dwustronicowy list od ojca, trzy modlitwy). Wszystkie rękopisy pochodzą z czasów, kiedy Maria nie знаła jeszcze swego przyszłego męża. Pierwsza żona pisarza była w jego życiu osobą bardzo ważną. W czasie niespełna 4 lat trwania ich małżeństwa urodziła dwoje dzieci: syna Henryka Józefa (1882-1959) i córkę Jadwigę (1883-1969), dała mu szczęście rodzinne, a wierząc w jego zdolności literackie, zachęciła do pisania powieści.

– Depozyt nr 1629 stanowi zbiór rękopisów Tadeusza Kornilowicza (1880-1940), pułkownika Wojska Polskiego i zięcia pisarza, jego córce – Jadwigę poślubił w 1923 roku. W dwa lata później przyszła na świat ich córka – Maria Kornilowicz, wnuczka Sienkiewicza. W roku 1939 Tadeusz Kornilowicz trafił, jak wielu innych polskich

żołnierzy, do sowieckiej niewoli. Przez pewien czas był więźniem obozów w Starobielsku i Kozielsku. Następnie wraz z grupą oficerów został przetransportowany prawdopodobnie do Winnicy, gdzie został rozstrzelany. Rękopisy po Tadeuszu Kornilowiczu można podzielić na trzy grupy:

1) *Dzienniki z lat 1914-1916* – notesik w oprawie koloru bordowego, dedykowany Jadwidze Sienkiewiczównie; składający się z 23 stron rękopis zawiera bezpośrednie relacje żołnierza z miejsc, w których przyszło mu przebywać i walczyć.

2) *Dziennik uczuć* pisany od stycznia do czerwca nieokreślonego bliżej roku, z czasu, gdy Tadeusz Kornilowicz i Jadwiga Sienkiewiczówna byli od siebie daleko, składa się 12 kartek, spiętych zdobnymi złotymi pinezkami, zapisana co druga kartka (rękopis zawiera zatem 10 stron), pod kolejnymi datami zapisane są „serdeczne westchnienia” i wyznania Kornilowicza w stosunku do ukochanej.

3) Korespondencja Tadeusza Kornilowicza: 5 listów i kartek z lat 1906-1928, notatki i odpisy korespondencji, rękopis – 12 sztuk; notatnik korespondencyjny z lat 1909-1913 – 5 luźnych kartek.

– Depozyt nr 1630 stanowi korespondencja Jadwigi Sienkiewiczówny do bardzo różnych korespondentów pisana w języku polskim i francuskim. Listów i kartek pocztowych jest bardzo dużo, wymagają opracowania, przede wszystkim ustalenia adresatów i podziału na grupy tematyczne.

– Depozyt nr 1631 – korespondencja dotycząca muzeum w Oblegorku złożona z 19 dokumentów o bardzo różnym charakterze Są to np. listy syna i córki Sienkiewicza, pisma instytucji państwowych itp.

– Depozyt nr 1632 – fotografia z 15 czerwca 1960 r. z uroczystości nadania imienia Henryka Sienkiewicza Szkole Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącemu nr 29 w Warszawie (ul. Oszmiańska) oraz dwa wycinki prasowe dotyczące: uroczystości nadania imienia tej szkole i otwarcia Muzeum Bolesława Prusa w Nałęczowie.

– Depozyt nr 1634 i nr 1635 – książka – katalog wystawy *Artystki polskie* oraz wycinki prasowe i czasopisma, klepsydry; wszystkie przeznaczone do zbiorów bibliotecznych muzeum

– Depozyt nr 1641 – list (z kopertą) Jarosława Iwaszkiewicza adresowany do Jadwigi Kornilowicz z podziękowaniem za depeczę przesłaną mu w dzień jubileuszu. List pisany był w Stawisku w marcu 1964 roku.

– Depozyt nr 1642 – 3 listy Wandy Szetkiewicz (zm. 1917), pisane do wnuczki Jadwigi Sienkiewiczówny; są szczególnie cenne ze względu na rolę, jaką teściowa pisarza spełniała w jego życiu. To ona po śmierci córki wychowywała dzieci i stworzyła Sienkiewiczowi dom, do którego z chęcią wracał z licznych podróży. W zbiorach muzeum oprócz wspólnej fotografii Szetkiewiczów nie mieliśmy żadnych pamiątek związanych z „Babunią”, jak nazywał ją w listach Sienkiewicz.

– Depozyt nr 1643 – listy Henryka Józefa Sienkiewicza (1882-1959) z lat 1956-1958 (5 szt.) skierowane przede wszystkim do siostry Jadwigi. Świadczą o wzajemnym przywiązaniu rodzeństwa. Ich tematem są sprawy rodzinne, informacje o zwykłych codziennych zajęciach oraz zdrowiu. Potwierdzają one zażyłość rodzeństwa oraz wzajemną znajomość charakterów i uczuć.

Lidia Putowska